

Δ-plan (Deltaplan¹): Red de Koraalriffen in het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden

Op 6 december vond in het Paleis op de Dam een Paleissymposium plaats met als titel:

The ecological and socio-economical future of the coral reefs of the Caribbean

Tijdens dit symposium hield prof. Jeremy Jackson een lezing met als titel:

"Can we save Caribbean coral reefs and if so how?"

Uit zijn lezing bleek dat het heel slecht gaat met de koraalriffen door een aantal oorzaken: overbevissing, kustontwikkeling, vervuiling, eutrofiering, erosie, geïntroduceerde gebiedsvreemde soorten en klimaatverandering. T.o.v. van andere Caraïbische eilanden doen de Nederlandse Cariben het relatief nog niet het slechtste, maar als er niet heel snel wordt ingegrepen zullen op veel plaatsen de koraalriffen de komende decennia geheel verdwijnen (zie bijlage).

Na overleg met vier ministeries (BZK, EZ, I&M en OCW) heeft ondergetekende van 20 februari tot 6 maart alle zes Caribische eilanden van het Koninkrijk bezocht en met vertegenwoordigers van de Gouvernements, Nationale Parken en andere Stakeholders gesproken over hun visie op en wil tot meewerken aan een Δ-plan. Alle eilanden hebben aangegeven mee te willen doen en in te zien dat snel handelen nu noodzakelijk is. Het gaat hierbij om drie landen en drie openbare lichamen die elk hun eigen prioritaire problemen met hun eigen oplossingen hebben. Bij het opzetten van dit plan spelen de volgende overwegingen een rol:

1. Het Δ-plan kan het Caribisch deel van het Koninkrijk een impuls geven om een adequaat natuur en milieu beleid te realiseren, waardoor de koraalriffen en de daaraan gerelateerde ecosystemen duurzamer beschermd kunnen worden. Voorbeeld: De belasting met stikstof en fosfaat is één van de grootste bedreigingen voor de koralen. Op de eilanden is nog geen voldoende functionerende rioolzuivering. Dit dient op alle eilanden dusdanig verbeterd te worden dat de nutriënten belasting van het mariene milieu nul of nihil wordt. Ook is het beter verwijderen van darmbacteriën goed voor de volksgezondheid.
2. Het Δ-plan moet passen in een duurzaam economisch beleid. Als Nederland een substantieel bedrag gaat investeren in het Δ-plan en er tegelijkertijd wordt gesproken over armoede op de eilanden, dan is het van groot belang om een verbinding tot stand te brengen tussen de bescherming van de riffen en de ontwikkeling van de economie. Mensen moeten dan ook centraal staan in dit plan. Voorbeeld: Bonaire is qua economie grotendeels afhankelijk van het toerisme, met name duik- en snorkeltoerisme. De bescherming van de natuur, in zee en op land, is een voorwaarde voor de verdere ontwikkeling van die economie. Ook op de andere eilanden zullen er enorme economische problemen ontstaan als de koralen voorgoed verdwijnen. Daarbij kunnen andere maatregelen om de koralen te redden, zoals aanpak van het geitenprobleem (erosie) en het

¹ Het woord Deltaplan is gebruikt om de urgentie en de schaal van de problemen aan te geven. De eilanden hebben verzocht dit te wijzigen in Δ-plan om zich te onderscheiden van het plan voor de Nederlandse Delta, maar ook omdat de Δ voor verandering staat, en daar is grote behoefte aan, ook in de omgang tussen het Europese deel en het Caribische deel van het Koninkrijk.

terugbrengen van grote vissen, nieuwe kansen scheppen voor de economie. Ook activering van de eigen voedselproductie kan daaraan bijdragen.

3. Het Δ -plan dient aan te sluiten bij het denken over en ontwikkelen van een beleid wat anticipeert op de effecten van de Klimaatverandering op de eilanden van het Caribisch deel van het Koninkrijk.

De verwachte stijging van de zeespiegel en van de temperatuur van het zeewater zullen een groot effect op de koralen en de eilanden hebben. Een beleid wat hier op anticipeert, vergelijkbaar met het veiligheidsbeleid in Nederland, is noodzakelijk. In Nederland wordt jaarlijks 1 tot 2 miljard € besteed aan het Deltaplan, 4 – 8 % van dit bedrag kan ook de zes Caribische eilanden redden.

Anticipatie op die klimaatverandering vraagt o.a. aandacht voor de bescherming van de kust. Mogelijk dat natuurontwikkeling (bijv. aanleg mangrovebossen, kunstmatige riffen, zeegrasvelden, Building with Nature) extra bescherming kunnen bieden voor de kust en voor het rif.

4. Het Δ -plan mag niet alleen een Europees Nederlands feestje zijn. Overheidsorganisaties en de Nationale Parken in het Caribisch deel van het Koninkrijk dienen (mede)-eigenaar van het plan te zijn en nauw te worden betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering ervan. In mijn gesprekken hebben alle gouvernementen aangegeven zich hiervan bewust te zijn en mee te willen doen. Per eiland levert dit een wat meer genuanceerd plan op, dat in een bijlage nog nader uitgewerkt zal worden. Voorlichting aan en educatie van de bewoners en bezoekers van de eilanden is een belangrijke voorwaarde voor de realisatie van dit Δ -plan.

5. Onderzoek zal altijd nodig zijn bij de ontwikkeling en uitvoering van het Δ -plan. Dit onderzoek zal zoveel mogelijk in samenwerking met de organisaties op de eilanden moeten plaatsvinden.

Na de watersnoodramp in 1953 was het toenmalige Deltaplan gericht op de bescherming van de waterhuishouding in Z-W-Nederland een katalysator voor de technologische kennisontwikkeling. Nederland werd daarin toen koploper.

Een Δ -plan gericht op de bescherming van het koraal en de kusten van de Caraïbische eilanden kan eveneens een stimulans worden om de technologie en kennis op het gebied van de bescherming van koraalriffen en -kusten in de gehele wereld te ontwikkelen. Een dergelijke ontwikkeling kan de positie van de eilanden, ook op technologische gebied een geweldige impuls geven. Aansluiting bij de Blauwe Route van de Nationale Wetenschapsagenda leidt tot meerwaarde.

6. Vanuit een pessimistische benadering zou men kunnen zeggen, dat door de verhoging van de zeewatertemperatuur het Δ -plan dweilen met de kraan open is. Echter, het tegengaan van de overige stress-factoren maakt het koraal robuuster tegen klimaatinvloeden. Het beschermen van een dergelijk uniek ecosysteem met een zeer hoge biodiversiteit en enorme economische waarde is en hoort de verantwoordelijkheid te zijn van de overheid. Europees Nederland heeft een formele, ethische en historische verantwoordelijkheid om te zorgen dat dit unieke systeem beschermd wordt en dat de veiligheid van de eilanden en haar bevolking gegarandeerd wordt. Op deze manier laat Nederland ook zijn

betrokkenheid zien bij dit unieke en te beschermen ecosysteem en bij het wel en wee van de bevolking van het Caribische deel van ons Koninkrijk .

De Task Force en benodigde financiering :

Aan de partijen die na de verkiezingen zullen gaan deelnemen aan de regering wordt voorgesteld dat zij het voornemen tot het opzetten en implementeren van voornoemd Δ -plan in de regeringsverklaring opnemen. Dat zij een Task Force instellen en dat zij een reservering maken voor de benodigde financiering.

De task force kan bestaan uit vertegenwoordigers van alle eilanden, bijvoorbeeld één namens het gouvernement en één namens de Nationale Parken als beheerders van de natuur, aangevuld met vertegenwoordigers van de betrokken Nederlandse ministeries en een paar experts op het gebied van koralen, en sociaal-economische ontwikkeling van het gebied. Per eiland dient een passend plan gemaakt te worden, geënt op lokale problemen en prioriteiten. Het lijkt verstandig om per eiland ook nog een lokale Task Force in te stellen, voor het maken en integraal implementeren van deze plannen.

Afhankelijk van de ambities is er substantiële financiering nodig. Het gaat daarbij om :

- investeringen in goed werkende waterzuiveringen op alle eilanden die ook stikstof en fosfaat effectief verwijderen,
- een goede afvalverwerking op alle eilanden mogelijk gekoppeld aan energiewinning; voor de bovenwindse eilanden is een afstemming mogelijk,
- herstel van de stroomgebieden op de eilanden, voorkomen van grote schade en dodelijke ongelukken bij overstromingen en het vasthouden van regenwater voor drinkwater en bevloeiing van verder te ontwikkelen agrarische gebieden,
- het tegengaan van kusterosie door aanleg van dammen in de toestromende rivieren en ter plaatse te nemen maatregelen op maat,
- een adequate ruimtelijke planning in de kustzone; niet bouwen binnen 100m van de kust,
- een visserijprogramma onder de titel "Bring back the big fish",
- goede milieurapportages van alle ontwikkelingen met duidelijke consequenties,
- betere regulering van cruise schepen; aantal, gebruiksdruk en opbrengsten,
- aanpak zwervend vee (geiten, ezels en koeien) om land- en kusterosie tegen te gaan,
- bestrijding invasieve soorten (oa koraalduivels en aantal plantensoorten),
- educatie, capaciteit ontwikkeling, begeleidend onderzoek en bewustwording,
- versterking van de beheerorganen van de Nationale Parken,
- versterking van de kustwachten en gebruik van drones,
- strikte handhaving en effectieve bestraffing overtredingen.

Om het Δ -plan te financieren is voor de komende 10 jaar circa 1 miljard € nodig, of gemiddeld 100 miljoen € per jaar. Dit staat in verhouding met de 20 miljard die in Europees Nederland aan veiligheid, klimaatadaptatie en milieu en natuur de komende decade(n) wordt uitgegeven. Voor de komende 4 jaar is respectievelijk circa 15, 50, 100 en 150 miljoen € benodigd voor dit Δ -plan.

Een groot deel van deze financiering betreft infrastructuur, waarbij rentevrije leningen, in te stellen fondsen en cofinanciering tot belangrijke kostenreducties kunnen leiden.

Prof. Dr. Han J. Lindeboom, Texel, 14 maart 2017